

УДК 343.1
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.44>

А. В. Столітній
orcid.org/0000-0002-2886-9379
доктор юридичних наук, професор,
Почесний працівник прокуратури

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА САМОСТІЙНО ПРОВОДИТИ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Актуальність дослідження. За результатами реформ кримінальної юстиції в Україні суттєво змінено повноваження органів прокуратури, зокрема, вилучено функцію так званого «загального нагляду», ліквідовано слідчі підрозділи органів прокуратури. Організацію діяльності органів прокуратури зведено до підтримання публічного обвинувачення в суді, організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку, представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом, нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (ст. 131-1, та п. 9 перехідних положень Конституції України (далі – КУ), ст. 2 Закону України (далі – ЗУ) «Про прокуратуру»). Проте, в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) законодавець наділив прокурора повноваженнями у необхідних випадках особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному Кодексом. На практиці ці випадки, переважно, пов'язані із неефективним здійсненням досудового розслідування слідчими, детективами, дізнавачами (далі – слідчими), невиконанням письмових вказівок прокурора у кримінальному провадженні тощо, що обумовлено, у тому числі, відсутністю дієвої відповідальності зазначених службових осіб. Крім того, досудове розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень вимагає особливої уваги процесуальних керівників та їх особистої участі в проведенні слідчих дій. Так, згідно із п. 4 наказу Генерального прокурора від 30.09.2021 № 309 «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», керівникам органів прокуратури у порядку, встановленому окремим наказом Генерального прокурора, необхідно упродовж доби інформувати керівників прокуратур вищого рівня про кримінальні правопорушення та події, які набули суспільного резонансу, і здійснювати за потреби виїзди на місце події для забезпечення якісного

проведення невідкладних першочергових слідчих (розшукових) дій. Слід відзначити, що чинне законодавство не передбачає інших «необхідних випадків», коли прокурор повинен особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК України, тобто словосполучення «необхідні випадки» по суті є оціночним поняттям. У прокурора фактично наявні дискреційні повноваження – проводити слідчі дії особисто або надати письмові вказівки щодо проведення певних слідчих дій органам досудового слідства, що є порушенням принципу правової визначеності та дозволяє широко тлумачити положення КУ щодо функцій прокуратури (зокрема, щодо функції організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, у тому числі вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження).

Вищевикладене обумовлює теоретичну та практичну необхідність окремого дослідження питання застосування права прокурора самостійно проводити досудове розслідування.

Питання організації та діяльності органів прокуратури України досліджували в своїх роботах відомі вітчизняні науковці, серед яких: Т. Корнякова, О. Литвак, Р. Мазурик, В. Мойсик, Ю. Севрук, В. Сухонос, Н. Топчий, О. Хорсуненко, П. Шумський та інші.

Позитивний досвід організації та діяльності органів прокуратури в зарубіжних країнах проаналізовано в роботах Н. Бенч «Прокуратура в державному механізмі: порівняльний аналіз України та країн Європейського Союзу» [1], І.В. Плахіної «Особливості органів прокуратури в зарубіжних країнах» [2], Н. Холодницького «Зародження європейської концепції прокуратури та її рецепція у Сполучених Штатах Америки» [3], Ю. Чаплинської «Досвід Франції та Німеччини в реформуванні органів прокуратури та можливості його використання в Україні» [4].

Проте, питання застосування права прокурора самостійно проводити досудове розслідування, включаючи регламентацію вказаного права в національному законодавстві та законодавстві зарубіжних країн, досліджено в наукових роботах фрагментарно, в рамках більш загальних тем, що актуалізує проведення окремого дослідження даної теми.

Метою наукової публікації є дослідження права прокурора самостійно проводити досудове розслідування в контексті зарубіжного досвіду та національної юридичної практики у даній сфері суспільних відносин.

Результати дослідження. Органи прокуратури відіграють ключову роль в кримінальному процесі, координуючи та спрямовуючи діяльність органів правопорядку з метою точного та неухильного дотримання законів усіма учасниками кримінального провадження.

Так, у відповідності до ст. 131-1 КУ, на органи прокуратури в Україні покладені функції: підтримання публічного обвинувачення в суді; організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляду за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [5].

Згідно із ст. 25 ЗУ «Про прокуратуру», прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України. Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню. Видання прокурором розпоряджень поза межами його повноважень тягне за собою відповідальність, передбачену законом [6].

Прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора (ч. 1 ст. 36 КПК України) [7].

Відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК України, прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений: починати досудове розслідування (вносити відомості до ЄРДР); мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слід-

чих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному Кодексом; доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих; приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених Кодексом, у тому числі щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування за наявності підстав, передбачених Кодексом; погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених цим Кодексом, чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання; повідомляти особі про підозру; затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання; звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; оскаржувати судові рішення в порядку, встановленому цим Кодексом; здійснювати інші повноваження, передбачені цим Кодексом [7].

Крім того, прокурор має право ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених цим Кодексом, для його відводу, або у випадку неефективного досудового розслідування (п. 8 ч. 2 ст. 36 КПК України) [7].

Отже, процесуальний закон уповноважує прокурора починати кримінальне провадження, самостійно проводити слідчі дії та приймати процесуальні рішення. Разом з тим, закон не відносить прокурора до органу розслідування та, відповідно до ч. 7 ст. 214 КПК України, зобов'язаний протягом п'яти робочих днів з дня внесення таких відомостей до ЄРДР з дотриманням правил підслідності передати наявні у нього матеріали до відповідного органу досудового розслідування та доручити проведення досудового розслідування.

Досліджуючи право прокурора самостійно проводити досудове розслідування важливо звернутись до досвіду зарубіжних країн. Так, О. Хорсуненко зазначає, що правовий статус прокурорів країн-членів ЄС значною мірою залежить

від місця, яке посідає прокуратура в системі органів державної влади, що впливає на порядок, строк та визначення суб'єкта призначення прокурорів різних рівнів, та водночас у кожній країні ЄС встановлюється та гарантується незалежність прокурорів при здійсненні повноважень. Прокуратури у деяких європейських державах, які мають схоже з прокуратурою України коло повноважень, характеризуються самостійним статусом. Не існує загальновизнаної єдиної моделі місця і ролі прокуратури в системі державної влади, яка вважалася б ідеальною і пропагувалася б міжнародними організаціями [8, с. 3–4].

Так, в Німеччині прокуратура є частиною виконавчої влади і відноситься до звичайних адміністративних відомств, зокрема, перебуває в системі юстиції. Прокурори є державними чиновниками, головне їхнє завдання – здійснення кримінального переслідування. Особливості німецької прокуратури: прокуратурою проводяться слідчі дії; при проведенні розслідування прокуратура спирається на поліцію; прокурор не може відкликати обвинувальний акт, якщо суд прийняв справу до свого провадження [9, с. 115–116].

На відміну від німецької моделі організації прокуратури, у Франції прокуратура опікується питаннями підтримки обвинувачення в суді, а також покликана забезпечувати дотримання законів у кримінальному процесі, здійснювати нагляд за органами розслідуванням та координувати їх роботу [4, с. 137].

В основі системи набору кадрів для прокуратури у Франції лежить принцип єдності судового корпусу. Ця єдність судового корпусу впливає з взаємопов'язаних функцій суддів і прокурорів. Таким чином, посадові особи французької прокуратури дуже близькі до суддівського корпусу (ті й інші іменуються магістратами), оскільки вони отримують однакову підготовку і в ході своєї кар'єри нерідко переходять із прокурорів у судді і навпаки [4, с. 137].

Основною функцією прокуратури США є порушення кримінального переслідування і підтримання державного обвинувачення в суді [2, с. 40]. Прокуратура в США має другу назву – аторнейська служба (прокурори, відповідно – аторней). Генеральний аторней, який очолює Міністерство юстиції США як доданий йому апарат і федеральні органи прокуратури, виконує такі функції, які в інших країнах покладені на прокуратуру, міністерство внутрішніх справ, органи розвідки і кримінального розшуку, тюремні відомства. Сфера діяльності федеральної прокуратури в США тому набагато ширше звичайної для прокуратури сфери кримінального переслідування і державного обвинувачення і не збігається з традиційних для європейських міністерств юстиції сфер повноважень [2, с. 41].

М. Калатур зазначає, що відповідно до норм права та правових звичаїв, правом розслідування злочинів у США наділені поліція, атторнетура, слідчі та урядові комісії, журі присяжних засідателів, суддівські чиновники та коронери [10, с. 235]. Таким чином, в США прокурори мають право як самостійно проводити досудове розслідування, так і залучати до його проведення поліцію, ФБР тощо (в залежності від характеру та складності злочину).

На окрему увагу заслуговує порядок організації досудового розслідування в діяльності органів прокуратури Китайської Народної Республіки. В КНР органи прокуратури ведуть слідство у кримінальних справах, які безпосередньо прийняті ними до розгляду. Народна прокуратура КНР здійснює досудове слідство щодо певних категорій справ: пов'язаних із корупцією та хабарництвом, злочинами проти інтересів державної служби, включаючи справи про зловживання службовим становищем та службову недбалість, про незаконне взяття під варту, проведення незаконного обшуку, примус до надання свідчень, пов'язаний із торгурами, а також справ про інші обмеження особистих прав та демократичних свобод громадян; про злочини, вчинені співробітниками державних органів в процесі реалізації їх повноважень [11, с. 252–253].

Таким чином, під час здійснення досудового слідства у справах, пов'язаних із корупцією та хабарництвом, на прокуратуру КНР покладається обов'язок забезпечити неупереджене та всебічне встановлення всіх обставин вчинення злочинів, за які китайським законодавством передбачена міра покарання у вигляді смертної кари.

Завданням кожного прокурора та їх помічників в Японії, незалежно від того до якого саме органу прокуратури вони належать, є розслідування правопорушень, встановлення об'єктивної істини у кожній кримінальній справі та притягнення винних до відповідальності [12, с. 27–28].

Коли вчинено злочин, зазвичай поліція проводить розслідування, заарештовує злочинця, а потім передає справу до прокуратури. Також офіси прокуратури можуть самостійно приймати заяви від потерпілого чи свідків, допитувати підозрюваного, а після завершення досудового розслідування, приймати рішення про передачу справи до суду та у разі прийняття позитивного рішення про прийняття справи – підтримувати обвинувачення [11, с. 255].

Таким чином, функції органів прокуратури в Японії схожі із відповідними функціями національної прокуратури та передбачають право прокурора самостійно проводити слідчі дії.

Схожа модель організації та функціонування прокуратури існує і у Федеративній Республіці Бразилія. Незважаючи на наявність у прокурорів

відповідних повноважень, вони ведуть слідство тільки у резонансних кримінальних справах, як правило пов'язаних із правопорушеннями, скоєними поліцейськими або посадовими особами органів публічної адміністрації. Також прокуратура відповідає за нагляд над діяльністю поліції та внесення поліції приписів про вжиття заходів, які сторона обвинувачення вважає необхідними для завершення слідства [13, с. 16–17].

П. Раєвський та С. Пархоменко зауважують, що повноваження окремих прокурорів в Бразилії щодо розслідування кримінальних справ часто суперечливі і, незважаючи на їх потужну підтримку з боку суддів і населення, оскаржуються у Вищому федеральному трибуналі Бразилії, STF [14].

Як зазначають М. Косторниченко та І. Цилурик, кримінальний процес Бразилії є типовим для латинської Америки та має певні особливості, зумовлені поділом поліції на федеральну та місцеву. Актуальною проблемою для Бразилії є неефективність системи досудового розслідування та проблеми безпосередньо самої поліції, яка через корупцію, малу чисельність штату та низький рівень професійної підготовки не є достатньо ефективною, на відміну від прокуратури, яка розкриває чимало гучних справ і демонструє свою ефективність, проте також має свої проблеми з кадровим наповненням та частими зловживаннями владою через широкі повноваження. Незважаючи на інститут «незалежних прокурорів», бразильська система досудового розслідування в цілому є неефективною. Прикладом цього є те, що у Бразилії вчиняється майже 60 000 вбивств на рік, для порівняння в Україні рекордсменом за кількістю навмисних вбивств став 2014 рік, коли було вчинено близько 11 000 навмисних вбивств [15, с. 113].

Відповідно до Конституції Бразилії до функцій прокуратури віднесено обов'язок розпочати кримінальне провадження та здійснювати зовнішній контроль за діяльністю поліції відповідно до законодавства, юридичної доктрини та прецедентного права, заснованого на конституційних статтях. Крім того, прокурори можуть проводити власне розслідування, обґрунтоване теорією імпліцитної влади [16].

Значну кількість корупційних злочинів та тяжких злочинів в Бразилії було розкрито та направлено до суду саме завдяки розслідуванням прокуратури, що дозволило притягнути до відповідальності значну кількість політиків та агентів, які відчували свою безкарність. Так, наприклад, у 2017 році Генеральний прокурор Бразилії Родрігу Жано направив до Верховного суду 83 запити про початок кримінального розслідування щодо десятків випадків корупції бразильських чиновників і політиків. Він також попро-

сив Верховний суд направити до судів нижчої інстанції ще 211 запитів з розслідування звинувачень в корупції щодо осіб, справи яких не розглядає вища судова інстанція країни. В цілому бразильські слідчі прокуратури є більш ефективними та незалежними, ніж слідчі поліції, адже останні можуть бути відсторонені від справи їх керівництвом (начальником), що неможливо, якщо йдеться про прокурора.

З іншого боку, частина бразильських науковців не погоджується з можливістю проведення розслідування прокурорами, ґрунтуючись на передбачуваних зловживаннях, вчинених обвинуваченням, і відсутність правового регулювання цього питання. На їх думку немає чіткого законодавчого регулювання щодо розслідувань, які проводяться прокуратурами. Незважаючи на цю дискусію, прокурорам дозволено розслідувати значну кількість злочинів самостійно. Особливо це стосується злочинів, вчинених агентами поліції щодо корупції. Для регулювання цієї діяльності існує постанова, рівень якої є нижчою від закону, прийнята Національною радою прокуратури. Вона регулює питання розслідування, яке здійснюють прокурори. Коли прокурор безпосередньо проводить розслідування, він може самостійно опитувати підозрюваних та ключових свідків. Крім того, він уповноважений отримувати доступ до публічних баз даних, вимагати надання інформації, проведення експертиз та документів від органів публічної адміністрації, підприємств, установ та організацій, а також надавати поліції доручення щодо проведення розслідування.

В політичних та наукових кругах Бразилії з'явилася законодавча пропозиція щодо внесення змін до Конституції 1988 р. з метою забезпечення легітимності проведення розслідування виключно поліцією та заборони проведення розслідування прокурорами. Ця спроба, серед іншого, викликала кілька останніх протестів по всій Бразилії та зрештою була відхилена. Існує загальна суспільна думка, що запропонована законодавча ініціатива сприятиме безкарності, оскільки зробить кримінальне розслідування менш ефективним, тим більше, що рівень розкриття та розслідування злочинів поліцією дуже низький – нижче 10% [17, с. 65–67]. Таким чином, під тиском громадськості за прокурорами було збережено право самостійно проводити розслідування у кримінальних справах.

На увагу заслуговує і досвід Республіки Польща у сфері правового врегулювання права прокурора самостійно проводити досудове розслідування. Так, згідно з ст. 3 ЗУ «Про прокуратуру» від 28.01.2016 прокуратура Республіки Польща виконує, серед іншого, завдання (функції) ведення або нагляду за підготовчим провадженням у кримінальних справах та виступу

в якості державного обвинувача в судах. Відповідно до ст. 56 Закону прокурор порушує та веде підготовче провадження або дає розпорядження про початок та проведення такого провадження іншому уповноваженому органу, а потім виконує функції прокурора в суді. В ході підготовчого провадження прокурор застосовує запобіжні заходи до підозрюваних у випадках, передбачених законом [18].

Висновки. Зарубіжний досвід правової регламентації та застосування права прокурора самостійно проводити досудове розслідування демонструє неоднорідний підхід до даного питання, з урахуванням аналізу національних повноважень прокурора та міжнародного досвіду раціональним вбачається наділення прокурора правом самостійно проводити досудове розслідування, обмеживши таке право виключними випадками (значний суспільний резонанс; неефективність досудового розслідування; зв'язок фігурантів справи з органом правопорядку, виток інформації досудового розслідування, дотичність органу правопорядку якому підпорядкований слідчий підрозділ до обставин кримінального правопорушення (отримання субсидій іншої допомоги або наявність іншої залежності) від органу, працівник/керівник якого є фігурантом розслідування тощо).

Перспективність подальшого дослідження даної теми обумовлена необхідністю аналізу досвіду інших, не охоплених даною публікацією, зарубіжних країн у сфері правової регламентації та застосування права прокурора самостійно проводити досудове розслідування з метою виокремлення позитивних та негативних елементів, визначення можливості і доцільності їх імплементації в національне законодавство та юридичну практику з визначенням критеріїв застосування.

Література

1. Бенч Н.В. Прокуратура в державному механізмі: порівняльний аналіз України та країн Європейського Союзу. *Судова апеляція*. 2015. № 1. С. 104–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2015_1_17.
2. Плахіна І.В. Особливості органів прокуратури в зарубіжних країнах. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. № 4 (25). Том. 7. С. 37–43.
3. Холодницький Н. Зародження європейської концепції прокуратури та її рецепція у Сполучених Штатах Америки. *Вісник Львівського університету*. 2014. Вип. 59. С.141–147.
4. Чаплинська Ю. Досвід Франції та Німеччини в реформуванні органів прокуратури та можливості його використання в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. 6 (3). С. 136–140.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.01.2022).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 № 1697-VII. Дата оновлення: 11.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 25.01.2022).
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 25.01.2022).
8. Хорсуненко О.В. Прокуратура України та країн-членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура»; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Національний університет «Одеська юридична академія» МОН України. Київ, 2018. 224 с.
9. Невзоров О.Б. Зарубіжний досвід визначення адміністративно-правового статусу прокуратури. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 1. Том 2. Вип. 1. Ч. 2. С. 114–117.
10. Калатур М. Використання Україною досвіду слідчих органів США, Франції та Німеччини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 232–236.
11. Мазурик Р.В. Адміністративно-правові засади організації та діяльності обласної прокуратури : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Міжнародний університет бізнесу і права; Університет митної справи та фінансів МОН України. Дніпро, 2021. 418 с.
12. Бугайчук К.Л., Чижко К.О. Судові та правоохоронні органи Японії : інформаційний довідник. Харків : ХНУВС. 2017. 35 с.
13. Рибалка Н.О. Зарубіжний досвід управління органами прокуратури та можливості його використання в Україні. *Південно український правничий часопис*. 2013. № 1. С. 15–19.
14. Раевский П.А., Пархоменко С.А. Организация правоохранительной системы в некоторых федеративных странах мира: информационно-справочные материалы. Фонд ИНДЕМ, 2020. URL: <https://komitetgi.ru/upload/iblock/538/538b9dcf40eca849375fa5f15da10d26.pdf>
15. Косторниченко М., Цилюрик І. Кримінальний процес Бразилії. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 113–119. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.18>
16. Cydigo de Processo Penal Decreto-LEI № 3.689, De 3 De outubro de 1941. URL: <https://www2.camara.leg.br/legin/fed/declei/1940-1949/decreto-lei-3689-3-outubro-1941-322206-publicacaoriginal-1-pe.html>
17. Andrey Borges de Mendonza. The Criminal Justice System in Brazil: a brief account 2014. P. 65–67. URL: <https://independent.academia.edu/borgesandrey>
18. Prawo o prokuraturze: Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. / Dzennik ustaw. 2016. poz. 177. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160000177>

Анотація

Столітній А. В. Повноваження прокурора самостійно проводити досудове розслідування: національна практика та зарубіжний досвід. – Стаття.

У науковій публікації аналізується зарубіжний досвід та національна практика застосування права прокурора самостійно проводити досудове розслідування. В процесі дослідження використовується комплексне поєднання філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, серед яких ключову роль відіграє методологія порівняльного правознавства, а також метод юридичного моделювання. Зазначається, що у зарубіжних країнах достатньо поширеною є практика правової регламентації права прокурора самостійно здійснювати досу-

дове розслідування, проте прокурори використовують це право лише щодо розслідування певних категорій кримінальних правопорушень, як правило, пов'язаних із незаконними діями співробітників правоохоронних органів, корупцією, організованою злочинністю тощо. Відзначається, що однією з основних функцій прокуратури є організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку, тому самостійне здійснення прокурором досудового розслідування повинно бути виключенням із загального правила. Аналізується кримінальний процесуальний закон щодо уповноваження прокурора починати кримінальне провадження, самостійно проводити слідчі дії та приймати процесуальні рішення за відсутності можливості бути органом розслідування. Зокрема розглядається питання законодавчого «не віднесення» прокурора до органу розслідування, який зобов'язаний протягом п'яти робочих днів з дня внесення таких відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань з дотриманням правил підслідності передати наявні у нього матеріали до відповідного органу досудового розслідування та доручити проведення досудового розслідування. За результатами проведеного дослідження формулюється висновок про необхідність визначення в національному законодавстві чітких критеріїв, коли прокурор має право самостійно проводити досудове розслідування, що передбачає внесення відповідних змін до чинного Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: досудове розслідування, прокуратура, функції, зарубіжний досвід, слідчі дії.

Summary

Stolitnii A. V. The authority of the prosecutor to independently conduct a pre-trial investigation: national practice and foreign experience. – Article.

The scientific publication analyzes foreign experience and the national practice of applying the prosecutor's right to independently conduct a pre-

trial investigation. In the research process, a complex combination of philosophical, general scientific and special legal research methods is used, among which the methodology of comparative jurisprudence, as well as the method of legal modeling, play a key role. It is noted that in foreign countries the practice of legal regulation of the prosecutor's right to independently conduct a pre-trial investigation is quite widespread, but prosecutors use this right only in relation to the investigation of certain categories of criminal offenses, as a rule, related to the illegal actions of law enforcement officers, corruption, organized crime, etc. It is noted that one of the main functions of the prosecutor's office is the organization and procedural management of the pre-trial investigation, the decision in accordance with the law of other issues during criminal proceedings, the supervision of secret and other investigative and investigative actions of law enforcement agencies, therefore, the independent implementation of the pre-trial investigation by the prosecutor should be an exception to the general rules. The criminal procedural law is analyzed regarding the authority of the prosecutor to initiate criminal proceedings, independently conduct investigative actions and make procedural decisions in the absence of the possibility to be an investigative body. In particular, the issue of the legislative "non-assignment" of the prosecutor to the investigation body is considered, which is obliged within five working days from the date of entering such information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations, in compliance with the rules of jurisdiction, to transfer the materials available to him to the relevant pre-trial investigation body and to instruct the conduct of pre-trial investigation. Based on the results of the research, a conclusion is formulated about the need to define clear criteria in the national legislation when the prosecutor has the right to independently conduct a pre-trial investigation, which involves making appropriate changes to the current Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: pre-trial investigation, prosecutor's office, functions, foreign experience, investigative actions.